

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VIII. Dissputantur nebulæ trium glossarum, quibus Recentiores
conantur obscurare claritatem Augustinianorum testimoniorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

virtutes vera, videantur opera bona, & sine ullo facta peccato. Quod ad me pertinet, hoc scio, quia non ea facit voluntas bona.

105 Augustinus etiam per eadem illa verba cenferi non potest (ut cenferi Eftius) ea correxiffe, vel modificaffe, quae superius tam prolixè disputavit, quasi, per verba illa, innuere voluerit, satis esse ad causam Catholicam, cujus susceperat defensionem, si obtineret ejus generis bona, ab infidelibus sine fide fieri non posse, quae meritoria sint vitae aeternae. Hoc (inquam) cenferi non potest, in eoque veritatem non attigisse doleo tantum virum. Tum quia, si ita esset, post tam prolixam disputationem, Augustinus id unum obtinere niteretur à Juliano, quod inter disputandum sibi concessum dixerat ab eo, nimirum opera infidelium, eos ad vitam aeternam non perducere, sed in ordine ad vitam aeternam consequendam sterilia esse. Hoc autem dici nequit de tanto Doctore. Ridiculum quippe fuisset, post tanta molimina nihil amplius ab ipso postulare, nisi ut concederet, quod sciebat sibi ab eo antè concessum esse: nimisque incredibile est, quinque ingentes paginas in disputando contra Julianum, ab Augustino impensas, acerrimisque argumentis impletas fuiffe, ut tandem omnia illa, vel pro non dictis, vel pro inefficaciter dictis, & minimè convincentibus haberet, fatereturque Julianum non teneri iis manum dare, sed posse, salvâ causâ Catholicâ, iis contraria sentire, admiffisque operibus steriliter bonis, superiorum argumentorum vim effugere. Quasi antea cum ipso, oppositum contendendo, non tam serio, quam joco egiffet, vel certè solùm problematicè disputasset, velut in re non admodum necessaria ad finem disputationis, quae vertebatur inter Augustinum & Julianum, dummodò id à Juliano obtineret, quod ultro concedebat, pro quo proinde tam prolixè disputandum non erat, ejus generis bona ab infidelibus non posse fieri, quae meritoria sint caelestis regni. At non ita censuit Augustinus, nec joco, sed valdè serio cum Juliano egit, qui Julianum ea in re jocantem tam acriter increpavit, dicens: *Non planè risum, sed fletum potius intelligentibus vester commovet risus, sicut mentibus amicorum sanorum fletum risus commovet phreneticorum.*

106 Nec verò questionem hanc problematicam esse putavit, sed pertinentem ad orthodoxam de gratia doctrinam; utpote ad quam pertinere censuit assertam à se necessitatem gratiae ad omnes & singulos actus, omni ex parte bonos. Quod quidem tam persuasum habuit, ut negatâ illâ necessitate, evacuari crederet prima fundamenta fidei, mortem scilicet, & passionem Christi: *Si enim (inquit) per naturam voluntatemque qualiscumque justitia: ergo gratis Christus mortuus est.* Et paulò post, cum Julianus, exemplo Gentilium, qui naturaliter quae legis sunt faciunt (de quibus Rom. 2.) contenderet, alienos à fide Christi, solis

naturae viribus, veram posse habere justitiam, quam tamen sterilem fatebatur, vehementer ipsum redarguit Augustinus, his verbis: *Ubi quidem dogma vestrum, quo estis inimici gratiae Dei, quae datur per Jesum Christum... evidentius expressisti, introducens hominum genus, quod Deo placere possit, sine Christi fide, lege natura. Hoc est unde vos maxime Christiana detestatur Ecclesia.*

Quid ergo conclusit Augustinus, verbis illis, aut certè quoniam saltem concedis, &c. ? utique ex confessione Juliani, concedentis opera infidelium sine gratia facta, ad salutem non esse proficua, conclusit, opera illa non esse omni ex parte bona, nisi apparenter, & coram hominibus; non autem verè; & coram Deo: eò quòd non ea faciat voluntas verè bona, sive amor Dei, qui est à Deo per Jesum Christum (sine quo amore nemo benè utitur creaturis) sed ea cupiditas faciat, sive amor hærens finaliter in creatura, qui (utpote inordinatus) non est à Deo, nec proinde causare potest actum omni ex parte bonum, seu ordinatum.

Conclusio itaque Augustini est, ad actum omni ex parte bonum, necessarium esse Creatoris amorem, quo fiat propter ipsum, ac proinde necessariam esse gratiam per Jesum Christum. Id enim manifestum faciunt & disputationis occasio, & responsiones Augustini ad argumenta Juliani, & contra Julianum argumenta Augustini, & confutatio exceptionum Juliani, totius denique disputationis conclusio, ad duoque supradicta principia reductio, quibus nostra continetur assertio.

CAPUT VIII.

Dissipantur nebula trium glossarum, quibus Recentiores conantur obscurare claritatem Augustinianorum testimoniorum.

R. A. P. Hausfeur, Provinciae Flandriae Ordinis Minorum Recollectorum olim Provincialis, loco supra relato, benè advertit, quòd Recentiores quidam seipsos potius leviter expediunt, quam Augustinum legitime exponunt, dum clarissima ipsius testimonia, pro necessaria ad omnes & singulos actus, omni ex parte bonos, gratia, seu fide inchoata, sine qua opus quodcumque factum, saltem extrinsecè; & in adjuncto individualiter defectu debiti finis ultimi, sit peccatum. Dum (inquam) hujusmodi testimonia glossant vel 1°. sic ut per opera, facta sine fide, per Miosum, sensumque improprium, & figuratum, intelligat opera facta ex infidelitate, sive relata ad cultum idoli, ita ut negativè omnes locutiones, quibus v. g. Apostolus dicit: *Omne quod non est ex fide, peccatum est,* vel quibus Augustinus dicit, de bono opere, non in Domino gloriari, vel illud ad Deum non referre, peccatum sit, positivè exponendæ sint hoc modo intelligendo: omne quod

est ex infidelitate, peccatum est. De bono opere gloriari in dæmoniis, vel in hominibus, vel in seipso, more Stoicorum, illudque referre ad finem pravum, est peccatum. Vel 2°. eas quidem negativè intelligendo, ut propriè sonant, sed per peccatum intelligendo peccatum impropriè, non propriè acceptum, utique pro actu inutili ad vitam æternam. Vel 3°. intelligendo eas de peccato propriè dicto, non sic ut omnes absolurè actus ad Deum non relati, vel sine gratia facti, verè & propriè peccata sint, sed omnes regulariter & ut plurimum. Verum-enimverò nulla ex glossis illis legitima est, nulla Apostolum vel Augustinum exponit, prout Apostolus vel Augustinus sapit, sed prout glossatores illi sapiunt.

§. I.

Ostenditur illegitimitas prima glossæ.

110 **P**rima itaque glossa rejicitur 1°. quia sic interpretari Apostolicum istud, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, per Miosim utique, seu figuram, & impropriè, similiter etiam per Miosim & impropriè interpretari tot & tam perspicua Augustini testimonia, est contra regulas legitime interpretationis, à S. Augustino & aliis Patribus traditas, & à nobis Prolegom. 3. c. 14. stabilitas. Ut enim ibi Tertullianus: *Omnia periclitabuntur aliter accipi quam sint... si aliter quam sint cognominentur*. Atqui longè aliud est, non agere ex fide, quam agere ex infidelitate. Aliud; non in Domino gloriari; aliud, gloriari in idolo. Aliud, non referre actum bonum in Deum; aliud, referre illum in finem pravam. Aliter ergo accipitur quam est, aliter cognominatur, seu exprimitur quam est, dum sic accipitur; nec fixum quidquam erit in Scripturis & Patribus, si liceat tam perspicua testimonia Scripturarum & Patrum, à sensu proprio & litterali, absque evidenti necessitate, detorquere ad improprium & figuratum; taliterque detorquentes culpam Augustinus l. 3. de doct. christ. c. 10. ubi S. Doctor tradit quidem hanc regulam: *Quidquid in sermone divino, neque ad morum honestatem, neque ad fidei veritatem propriè referri potest, figuratum esse cognoscas*. At certo certius est, proprium sensum Apostolici testimonii, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, nihil contra fidei veritatem continere, nihil contra morum honestatem. Cumque aliunde proprius ille sensus faciat ad amplificandum regnum charitatis, destruendumque regnum cupiditatis, retinendus est, nec putanda locutio figurata, ut idem S. Doctor ait c. 11. & 15. Denique hic quoque applicanda est regula, quam subjungit c. 16. *Si præceptiva locutio est, aut flagitium, aut facinus vetans... non est figurata*. Si enim figurata censeretur non debeat locutio, flagitium aut facinus vetans: ergo nec figurata censeretur locutio, flagitium vel

Tom. I.

peccatum aliquid esse declarans, uti declarant Apostolus & Augustinus, in testimoniis adductis.

2°. Apostolus in sensu proprio & litterali dixit: *Sine fide impossibile est placere Deo*. Ergo in sensu proprio & litterali pariter dixit: *Omne quod non est ex fide, peccatum est*. Antecedens admittitur ab omnibus, estque certissima Ecclesie doctrina, quòd, dum Apostolus dixit: *Sine fide impossibile est placere Deo*, ampliùs voluit quàm quòd impossibile sit ex infidelitate placere Deo. Consequentia probatur: tum quia eadem ratio & regula, quæ cogit in proprio sensu priorem accipere propositionem, cogit & posteriorem. Tum quia nec fidei veritas, nec morum honestas cogit tam dispari sensu duo illa Apostoli intelligere testimonia, ut unum propriè, impropriè alterum intelligatur; cum utrumque pariter intellexerit Augustinus, dum uno eodemque loco, ad unum eundemque scopum, sive ad eandem assertionem stabiliendam, utrumque testimonium usurpavit, ad probandam utique gratiæ necessitatem in omni actu, omni ex parte bono, nullaque ex parte peccaminoso.

3°. Si Augustinus, sine fide, saltem inchoata, id est, sine ulla gratia, admitteret virtutem ad debitum finem relatum, sine ea consequenter admitteret virtutem ad malum finem non relatum, sicque duobus Juliani succumberet argumentis §. 2. relatis; quorum priori præterdit veras in infidelibus dari virtutes, solis naturæ viribus; posteriori ex Rom. 2. præterdit Gentes naturaliter, id est, sine ulla gratia, facere quæ legis sunt. Non succumbit autem; sed utriusque fortiter obstitit, ut vidimus §. 3. Ergo.

4°. Testimonia omnia, eaque tam multiplicia, tamque perspicua, Prolegom. 6. cap. 19. & 21. relata, quibus Augustinus docet, liberum arbitrium, in hoc corruptionis statu, non esse sufficiens ad ullum actum omni ex parte bonum, nullaque ex parte peccaminosum. Omnia item, quibus ibidem c. 14. & hic à capite 6. docet nullum esse actum omni ex parte bonum, nullam voluntatem bonam, nullam virtutem numeris omnibus absolutam, sine veri nominis charitate. Omnia denique, quibus c. 6. & 7. ad omnem actum debitis omnibus circumstantiis vestitum, requirit veram Christi gratiam. Omnia (inquam) hæc simul juncta, atque ad invicem collata, prorsus evincunt, Augustinum propriè & ad litteram intelligere Apostolicum istud: *Omne quod non est ex fide, peccatum est*; proprièque & ad litteram velle, non solum omnem actum deliberatum ad malum finem relatum, sed & omnem non relatum ad Deum propter se dilectum, ex defectu debiti finis, esse (non quidem in se, sed in adjuncto illo defectu) peccatum, nec actum ullum sine gratia rectè fieri, sive ad debitum finem referri. Quæ tam obfirmata est Augustini sententia, ut capite præcedenti argumento secundo concludatur: *Si*

Aaa 2

per naturam voluntatemque qualiscumque iustitia: ergo gratis Christus mortuus est. Nec patienter audire velit Julianum, sterilem admittentem virtutem, operaque bona, bene facta, qua tamen, quia non propter Deum facta, ad vitam aeternam minimè sint proficua.

114 5°. Augustinus contra Julianum frustra tot argumentis contenderet, officia virtutum, non relata in Deum, non facta propter Deum, non facta ex fide per dilectionem operante, &c. in adjuncto defectu debiti finis esse peccata, si per officia non relata in Deum, &c. intelligeret officia relata in idolum, facta propter idolum, facta ex infidelitate, &c. Nunquam enim Julianus negavit, peccare eos, qui officia, alioqui bona, faciunt ex affectu infidelitatis & idololatriæ, referendo in idolum, & faciendo propter idolum, faciendo ex infidelitate, &c. nec ullus proferri potest locus, ubi rem tam palpabilem negaverit, nec sine sufficienti probatione id cuiquam affingendum.

115 Nec certè necessarium erat ut id assereret, ad tuendum errorem suum: cum haberet intentum suum, obtentis sine gratia virtutibus, ad finem pravum non relatis, si semel Augustinus concessisset, id ad rationem veræ virtutis esse satis. Sed nunquam id ab Augustino potuit obtineri. Quin constanter aduersus ipsum semper Augustinus sustinuit, ad veram virtutem, necessariam esse relationem ipsius in Deum, siue ut fiat propter Deum. Inde enim disputatio est orta, in eoque Augustinus perstitit disputatione totâ, ut constet ex dictis capite præcedenti, signanter §. 4. in argumento octavo.

116 §. II.

Ostenditur illegitimitas secunda glossa.

116 Secunda etiam glossa manifestè ostenditur esse illegitima 1°. iisdem ferè argumentis, quibus prima, præsertim primo & secundo, quibus ostensum est Apostolum & Augustinum exponendos in sensu proprio & litterali, arque adeo de peccato propriè dicto.

117 2°. Apostolus (in quo se fundat Augustinus) cum ait: *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, loquitur de peccato propriè dicto. Ergo & Augustinus, in eo dicto se fundans. Consequentia est perspicua. Antecedens probatur ex contextu: loquitur enim de peccato, quod causa est damnationis (quam non causat nisi peccatum propriè dictum) quandoquidem præmiserit: *Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est*. Quam ob causam? sequitur & dicit: *Quia non ex fide: omne autem quod non est ex fide, peccatum est*.

118 3°. Peccatum, quod verè est contra legem Dei aeternam, peccatum est propriè dictum. Sed illud de quo loquitur Augustinus, verè est contra legem Dei aeternam, uique contra præceptum veræ sapientiæ, præcipientis omnia fieri propter Deum. Ista quippe est

ratio fundamentalis, ex qua Augustinus concludit, sine ulla fide & gratia nihil fieri posse, quod aliqua ex parte, saltem ex defectu debiti finis non sit peccatum.

4°. Si Augustinus non loqueretur de peccato propriè dicto, sed solum de virtute vel opere non conducente ad vitam aeternam, haud contradiceret Juliano, sed ei consentiret, talem virtutem & opera concedenti; virtutem (inquam) seu virtutum opera bene facta, qua tamen infideles, propter Deum non faciendo, non ab eo vitam consequuntur aeternam, prout Julianum capite præcedenti dicentem audivimus.

5°. In openbus infidelium, ex officio bonis, Augustinus lib. 1. de nuptiis & concupiscentia (unde disputationis occasio ex sapè dictis processit) sic distinguit inter id quod bonum est, & id quod est peccatum, ut istud à Deo esse neget, illud verò à Deo esse affirmet. Loquens enim de pudicitia conjugali, qualis in ipsis sine fide & gratia invenitur, dicit eam secundum se, Dei esse donum; infideles tamen eo malè uti, illud non referendo ad cultum ejus, à quo acceperunt, malumque usum istum, seu debitæ relationis omissionem esse peccatum, cujus Deus Author non est, sed ipsi: *Quis audeat (inquit) dicere donum Dei esse peccatum? anima enim, & corpus, & quaecumque bona anime & corporis naturaliter insunt, etiam in peccatoribus, dona Dei sunt, quoniam Deus, non ipsi, ea fecerunt. De his autem que faciunt dictum est: Omne quod non est ex fide, peccatum est*. Non sic autem in illis distingueret, inter id quod bonum, & id quod peccatum est, ut istud à Deo esse negaret, illud verò à Deo esse affirmaret, nisi de peccato propriè dicto id intelligeret. Nunquam enim sic distinguit loquendo de bonis naturalibus animæ & corporis, qua naturalibus præcisè. Nunquam ea negat, ut talia, esse à Deo, quamvis, ut talia, ad vitam aeternam non sint conducentia, sensuque proinde aduersariorum peccata sunt impropriè dicta.

6°. Supradictis operibus, ex hoc quòd non sint ex fide, seu gratiâ, nec proinde propter Deum facta, Augustinus ea tribuit epistheta, qua non conveniunt nisi peccatis propriè dictis. Primò namque dicit, homines in die iudicii propterea puniendos, proptereaque malos esse ac impios, l. 4. contra Julianum c. 3. *Ad hoc eos in die iudicii cogitationes sua defendent, ut tolerabilius puniantur, quia naturaliter, qua legis sunt, utcumque fecerunt (quoad substantiam ut sequitur) scriptum habentes in cordibus suis opus legis, hæc tamen non facerent, quod perpeti nollem; hoc tamen peccantes, quòd homines sine fide non ad eum finem ista opera retulerunt, ad quem referre debuerant. Minus enim Fabrianus (laudatissimus inter infideles) quam Catilina (inter ipsos flagitiosissimus) punietur (punitur tamen) non quia ille bonus (per opera illa) sed quia*

iste magis malus (uterque ergo malus, & verè quidem malitia, quæ haud dubiè malus fuit Catilina) & minus impius, quam Catilina, Fabritius (verè tamen impius; alioqui non verè minus impius) non veras virtutes habendo, sed à veris non plurimum deviando, verè tamen deviando. Atqui nullus est in die iudicii puniendus, nullus malus & impius, nullus verè à vera virtute devius, propter opera verè bona, ex hoc solum quòd ad vitam æternam non sinit conducentia. Ergo.

122 Secundo, dicit opera illa ab infidelibus male fieri, quòdque de illis non in Domino gloriarì (id est, ad Dei gloriam illa non referre) solus impius negat esse peccatum. reprehenditque Julianum, negantem opera illa male fieri, ex hoc quòd non fierent propter Deum; tamen Julianus non negaverit, imò expressè concesserit, ob defectum istum relationis in Deum, opera illa male fieri sensu adversariorum, id est, steriliter, seu infructuose ad vitam æternam.

123 Tertiò, ibidem addit, homines infideles, ob illa opera, non esse steriliter bonos, sed malos. Loquitur ergo de malitia propriè dicta, sive conditincta à sterilitate illa. Consequentià patet, aliàs enim idem eodem modo affirmaret & negaret. Probatum antecedens, quamvis enim fateatur, ipsos minus esse malos, quam forent, si opera non ex officio bona, sed ex officio mala facerent; ait tamen, quòd *nullo modo homines sunt steriliter boni*; sed qui boni non sunt, possunt esse alii aliis minus mali, tamen non possint non esse mali; mali quippe sunt, sive qui magis, sive qui minus mali sunt.

124 Quarto, ait, homines per opera illa, seu per non relationem eorum ad Deum, fieri iniustos: *Cum non ad suum referuntur Authorem dona Dei, hoc ipso mali, his utentes, efficiuntur iniusti.* Item, *totum corpus ejusmodi operum tenebrosum esse, hoc est, plenum nigredine peccatorum.* Quòdque Deus arbores, facientes ejusmodi fructus, non potest diligere; imò si tales permanerint, disponit excidere. Denique c. 6. subjungit, homines, ob malum usum, intervenientem in operibus illis, ex defectu relationis in Deum, esse reos, non quidem reos ex opere bono, sed ex opere malo, quo malè utuntur bonis. At nemo reus apud Deum, ex hoc solum quòd steriliter bonus, si sine peccato propriè dicto possit quisquam esse talis. Denique Deus (de quo scriptum est, diligit omnia quæ sunt) diligit omnia, quæ verè bona sunt, tamen naturalia dumtaxat, ac per hoc ad vitam æternam non proficua; ac proinde diligit arbores facientes ejusmodi fructus bonos, etiam quæ tales. Neque ex operibus verè bonis, tamen sterilibus, quisquam efficitur iniustus, nec ob ea à Domino excidendus, sive puniendus, ut patet. Ob hæc igitur, aliqua ejusmodi, secunda illa glossa nequit sustineri.

Tertia denique glossa illegitima est 1°. quia 125 à generalibus sacre Scripturæ dogmatibus haud licet nobis privatè excipere auctoritate, nec generalia illa dogmata coarctare, sive ex generalibus particularia facere. Et idem est proportionaliter de generalibus dogmatibus SS. Patrum, ut constat ex dictis Prolegom. 3. cap. 12. Hoc autem faciunt, qui sic glossant. Dum enim Apostolus & Augustinus simpliciter & absolute dicunt, *omne, omnia*, &c. glossatores illi dicunt, *non omne*, eo ipso quo dicunt, Apostolica Augustinianaque dicta non procedere sine exceptione. Igitur eo ipso generalia Apostoli & Augustini dicta coarctant, sive ex generalibus particularia faciunt. Neque enim generaliter, sed particulariter verum est, omnes homines currere, hoc ipso quòd verum est aliquos non currere, sive hoc ipso quòd non omnes in numero currentium comprehenduntur, sed aliqui ab eo numero excipiuntur.

2°. Argumenta Augustini glossam istam 126 evidenter excludunt, tam scilicet ea quæ capite præcedenti §. 4. quam quæ libris superioribus protulimus. Probant enim omnem absolute actum, omni ex parte bonum, effici debere propter Deum, atque adeò ex charitate (ut ex superioribus constat) infra verò demonstrabitur, omnem charitatem, sive magnam, sive parvam, sive inchoatam, sive protractam, &c. à Deo esse per gratiam, nullam ex hominibus per naturam. Quòd quidem necesse est generaliter ac sine exceptione verum esse, ad præcludendum ostium hæresis Pelagianæ, ac Semipelagianæ; sicut & ad inconcussam veritatem Augustinianæ de Pelagianis, Semipelagianisque victoriæ. Si enim aliqua, licet rara opera, sine charitate, esse queant omni ex parte bona, jam habent Pelagiani, Semipelagianique quòd respondeant argumentis Augustini. Inveniunt quippe ex parte hominis initium aliquod bonæ voluntatis, inveniunt opera aliqua usquequaque bona, ante fidem & gratiam, per quæ ostendunt, generalem non esse ad omnes & singulos actus usquequaque bonos gratiæ necessitatem, nec sine exceptione vera esse, quæ Augustinus contra ipsos allegat sacra dogmata, *Sine me nihil potestis facere. Quid habes, quòd non accepisti? Charitas ex Deo est, & similia.* Habent etiam fundamentum dicendi, gratiam secundum merita nostra dari, ut patebit infra.

3°. Si glossam illam Augustinus admittet, 127 omnes Juliani exceptiones, præcedenti §. 5. non repelleret; uti nec qualescumque alias Pelagianorum, Semipelagianorumque exceptiones alibi repellit. Usque adeò verò repellit, ut ne exceptionem quidem illam patienter audiat, quæ Julianus, ex solis liberi arbitrii viribus, aliquod virtutis opus, ad vi-

tam æternam non proficuum agnoscit, ut s. illo s. vidimus.

CAPUT VIII.

Augustino concinens Doctor Angelicus, nullum & ipse opus undique bonum, ad debitumque finem ultimum relatum, sine gratia agnoscit.

128 **H**anc beato Thomæ sententiam tribuit egregius ipsius Defensor, Thomistarumque Princeps Capreolus in 2. dist. 28. veteribusque Thomistis assignat Contenson to. 5. dissert. 2. c. 1. specul. 2. in principio. In eamque S. Doctorem inclinare notavit Navarrus in Manuali c. 27. n. 290. Enimverò eam reverà D. Thomæ sententiam esse, probatur duplici genere testimoniorum ipsius. Tum scilicet eorum, in quibus specialiter agitur de intentione omnibus in operibus nostris requisita. Tum eorum, in quibus S. Doctor, ad omne opus debite circumstantionatum, gratiæ requirit auxilium.

129 Probatur itaque primò, quia *cælestis intentio debet omnibus operibus nostris adjungi*, 1. 2. q. 102. a. 6. ad 7. Sed cælestis intentio non est sine gratia; nusquam enim intentio merè humana, & naturalis, à S. Thoma (vel aliis Patribus) vocatur *intentio cælestis*, uti nec vocatio, conversatio, & vita purè humana, vocatio, conversatio, & vita cælestis; sed sicut vocatio cælestis illa est, quæ est ex cælesti gratia, S. Th. lect. 1. in cap. 1. ad Hebr. ad illa verba: *vocationis cælestis participes*; ita similiter, &c.

130 Secundò, nullus motus, seu conversio voluntatis in Deum, juxta S. Doctorem, est sine gratia Dei. Sed nullum opus, debite circumstantionatum, juxta S. Doctorem, sine conversione voluntatis in Deum. Ergo nullum opus, &c. est sine gratia Dei. Minorem S. Doctor tradit omnibus locis libro præcedenti relatis, quibus ad omne opus debite circumstantionatum postulat relationem actualem vel virtualem in Deum; quam constat non esse sine motu seu conversione voluntatis in Deum. Majorem tradit 1. p. q. 62. a. 2. ad 3. ubi omnem motum voluntatis in Deum dividit in triplicem, & ad omnem requirit gratiam: *Quilibet motus voluntatis in Deum potest dici conversio in ipsum. Et ideo triplex est conversio in Deum. Una quidem per dilectionem perfectam, quæ est creatura, jam Deo fruens. Et ad hanc conversionem requiritur gratia consummata. Alia conversio est, quæ est meritum beatitudinis. Et ad hanc requiritur habitualis gratia, quæ est merendi principium. Tertia conversio est, per quam aliquis præparat se ad gratiam. Et ad hanc non exigitur aliqua habitualis gratia, sed operatio Dei, ad se animam convertentis, secundum illud Thren. ult. „ Convertite nos Domine ad te, & convertemur. „ Nullus tam accurati Doctoris venerator, ip-*

si defectuosæ divisionis notam inuret: neque enim defectuosè dividere solet, vel definire. Nullus ergo venerator ipsius inficiabitur, omnem motum voluntatis in Deum sub triplici illo contineri. Sed nullus etiam inficiari potest, ad triplicem illum motum gratiam à S. Doctore requiri, etiam ad tertium, ad quem requirit operationem Dei ad se animam convertentis. Tum quia fide certum est, operationem Dei ad se animam convertentis, cujus ope homo se præparat ad gratiam, esse ipsummet gratiæ auxilium, vel non esse sine illo. Dicere enim quòd homo sine gratiæ auxilio se præparare possit ad gratiam, pertinet ad hæresim Pelagianam, juxta S. Doctorem infra n. Tum quia ad tertium illum motum, seu conversionem voluntatis in Deum, S. Doctor illam requirit operationem Dei ad se animam convertentis, de qua Thren. ult. *Convertite nos Domine ad te, & convertemur*: sacrum verò istud testimonium, secundum omnium sanctorum Patrum intelligentiam, de convertente Deo hominem ad se per suæ gratiæ auxilium manifestè procedit (ait insignissimus Angelici Doctoris discipulus, Thomas de Lemos in Panoplia gratiæ to. 3. l. 3. p. 2. tr. 2. n. 124.) imò S. Concilium Tridentinum sess. 6. de justificat. c. 5. in fine testimonium illud de vero adjutorio gratiæ intelligit, cum sic dicit: *Cum dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis nostra admonemur. Cum respondemus: Convertite nos Domine, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri fatemur.*

Tertiò, omne opus deliberatum, in Deum referibile, & ad ipsum debite relatum, est opus per quod homo non ponit obstaculum gratiæ. Sed omne opus deliberatum, per quod homo non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Ergo omne opus deliberatum, in Deum referibile, & ad ipsum debite relatum, ex gratia procedit. Est syllogismus in forma, cujus major est certissima; cum omne opus hujusmodi, sit opus moraliter bonum, debitis omnibus circumstantiis ornatum: per nullum verò opus moraliter bonum, debitis omnibus circumstantiis ornatum, homo ponit obstaculum gratiæ, sed per solum peccatum. Minor est S. Thomæ lect. 3. in cap. 12. ad Hebræos: *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Quæ propositio indefinita, utpote dogmatica, æquivaleat huic universali: Omne opus deliberatum, quo quispiam non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Quemadmodum dogmatica ista: Hoc ipsum quod aliquis se præparat ad gratiam, ex gratia procedit, æquipollet universali isti: Omne opus deliberatum, quo quispiam se præparat ad gratiam, ex gratia procedit.*

Quartò, cogitatio boni, practicè practica, debiteque circumstantionata, ad quam utique sequitur amor boni, debitis circumstantiis ornatu, non potest esse in nobis sine divino auxilio.